

Kakšnih šol nam treba?

Iz poročila deželnega odbora za l. 1898 uvidimo, kako veliko dežela štajarska žrtvuje za nemške šole, a kako bore malo t. j. nič za slovenske šole.

Zaman kažemo na število slovenskega prebivalstva 400.480 Slovencev proti 847.923, zaman na visokost plačanega davka. Iz deželnih dohodkov vzdržuje se deželna višja realka v Gradcu in deželna višja gimnazija v Ptuiju in niti ena slovenska srednja šola. Narobe; deželnemu odboru se je celo potrebno zdelo nasprotovati dvojezični celjski spodnji gimnaziji, ki dežele nič ne stane.

Dežela vzdržuje ali pa podpira 13 nemških meščanskih šol, a niti jedne slovenske; kmetijski šoli v Mariboru in Grottenhofu sta nemški; v Ljubnu je deželna gorska in topilniška šola.

Pravico imamo torej zahtevati, da se vsaj kmetijska šola šola v Mariboru postavi na tak učni načrt, da bi jo vsak učenec iz naših ljudskih šol mogel že od začetka s haskom obiskovati, ne pa da mora celo leto tratiti samo za nemški nauk. Po pravici bi zahtevali tudi ustanovitev deželne obrtne šole na podlagi slovenskega učnega jezika.

Toda poznamo večino deželnega zbora in ne upamo v kratkem, da bi se izpremenilo. Ali nekaj pa nam mora vendar dežela storiti. Mi mislimo na večjo podporo v vinorejskih zadevah. Znano je, da ljutomerski okraj daje najboljšo vinsko kapljico. V teh goricah, ki se raztezajo od Ljutomera proti Ormožu, leže neizmerni zakladi. Ti zakladi so dajali svoj sad, dokler je bila stara trta močna in zdrava. Toda tudi tu je uničila strupena rosa in trtna uš gorico za gorico. Treba je s težkim trudom predelavati gorice, žrtvovati denar in delo. Pa od vseh strani se čuje tožba, da nam manjka dobrih, v kulturi ameriških trt izvežbanih delavcev-prednikov in viničarjev. Dežela sicer vzdržuje 9 mesečne viničarske kurze v Ptuiju, Mariboru in Lipnici ali to ne zadostuje. Da se rešijo neprecenljive ljutomerske, ormoške in radgonske gorice trebalo bi ustanovitve viničarske šole v Ljutomeru.

Le ako bi na mestu samem bila prilika obiskovati take nauke, izobraževalo bi se zadostno število. Tukaj bi za zimske tečaje niti posebnih podpor ne bilo treba. Tamošnje razmere so za tako šolo silno ugodne. Šolske prostore ima že krasna Franc-Jozefova šola. Gorice so pred pragom in okoliško ljudstvo je uka željno in prebrisano. To zadevo bomo kot silno skromno zahtevo našim deželnim poslancem na srce položili. R.

«Tiho, tiho, jaz pripravljam moko za izvažanje.» Več nisi zvedel.

Da bi kdaj živ krst pomolil svoj nos v mlin, na to niti misliti nisi mogel. Kdajkoli si šel mimo, mlinska vrata so bila zaprta, velike veternice v svojem toku, stari osel se je pasel na trati ali objedoval grmovje in velika sloka mačka, ki se je solnčila na pragu, pogledovala te je hudo. Vse to je bilo nekako skrivnostno in povod mnogemu besedičenju. Vsak si je razlagal po svoje skrivnost mojstra Kornila, toda občna misel bila je, da ima starček v mlinu več vreč srebrnjakov kot moke.

Nič ni tako prikrito, da bi ne bilo kdaj očitno in tudi Kornilova skrivnost je prišla na dan. Nekega lepega dne sem spravil ves mladi svet, dečke in dekleta, s svojo piščalko na noge. Med plesom zapazim, da se moj najstarejši sin in Vivetka rada vidita, da se ljubita. Jezilo me to sicer ni, ker je bilo Kornilovo ime pri nas v čislju, da čutil sem v srcu zadovoljnost in veselje, videti to brhko dekle v svoji hiši. Hoté to stvar v pravi tir spraviti, pohitim takoj v mlin, da bi z dedekom pošteno ukrenila. Ker mi na noben način noče odpreti, razložim mu vzrok prihoda skozi ključevo luknjo. Predno sem mogel skončati, zarenči nad menoj, naj se vrnem k svoji piščali. Pustivši v mlinu sta-

Državni zbor.

Na Dunaju, 17. januarija.

Včeraj in danes so se povpraševali sem-kaj došli poslanci: Kaj bo? Še-li začne zopet lansko razbijanje in prazno glasovanje v zbornici? Kako dolgo bo še nadaljeval ta državni zbor svoje neplodno delovanje? Na dnevnem redu današnje seje je mnogo vladinih predlogov, prvi med njimi: dovolitev državnega zbora, da se smejo leta 1899. k vojakom poklicati mladeniči v postavni starosti; odprava mitnine, postava za odpravo svinjske kužne bolezni itd. itd. To so izvanredno važne stvari. Ali se bodo nemški ošabneži usmili vbogega ljudstva in vsaj mirovali, da se rešijo te velevažne reči? Ne! Kaj mara nemška nadutost za potrebe vbogega ljudstva? Nemški narodnjaki in naprednjaki hočejo biti edini gospodarji v državi, vsi drugi narodi se njim naj klanjajo. Zato so danes pokazali zopet svoje rožičke, katere so vsaj nekoliko zadnji čas skrivali. V današnji seji se je namreč samo le glasovalo po imenih. Po pravilnem redu se mora dovoliti takšno glasovanje, ki traja blizu $\frac{3}{4}$ ure, če ga zahteva 50 poslancev. Naprednjakov in narodnjakov s Schönererjanci vred je pa nekaj nad 50. Predlagal je torej znani Kaiser, naj se neka prošnja sprejme v stenografični zapisnik ter zahteval glasovanje po imenih. Podpiralo ga je 50 somišljenikov in vsa zbornica se je morala udati. Za tem glasovanjem je sledilo drugo, tretje itd. Koroški milijonar dr. Lemiš predlaga slednjič, da se mora v dveh urah napraviti nov tiskan imenik državnih poslancev, ker v dozdajšnjem se nahaja še ime grofa Falkenhayna, ki pa je oni dan vmrl. Vse se smeji noremu dedu, pa njegovi nemški tovarši ga podpirajo, moralo se je glasovati; večina je kajpak njegov neumen predlog zavrgla. Omeniti moram, da je predsednik v prelepih besedah se spominjal pokojnega skozi in skozi katoliškega, Slovanom pravičnega poslanca in bivšega kmetom naklonjenega ministra Falkenhayna. Navada je, da kedar se predsednik spominja katerega vmrlega poslanca, vsi poslanci v znamenje žalosti vstanejo. A kaj so stori-li danes levičarji, ko je začel govoriti predsednik o zaslugah pokojnega, Slovanom pravičnega Nemca Falkenhayna? Zbežali so iz zbornice in sicer ne le nemški naprednjaki in narodnjaki, temveč tudi socijalni demokrati in tako imenovani krščanski socijalisti; le nekateri nemški ustavoverni veleposestniki so ostali v zbornici ter vstali z desničarji vred. Grofa Falkenhayna črtijo še po smrti osobito radi tega, ker je pred-

rega beba, vrnil sem se, da povem otrokoma, kako me je sprejel dedek. Nato sta me prosila, naj jima milostno dovolim, da poletita sama v mlin k dedeku.

Ko sta dospela na hrib, odšel je starček ravnokar. Vrata so bila dvakrat zaklenjena. Odhajaje pozabil je starček svojo lestvico zunaj, in takoj jima pride na misel, vstopiti skozi okno v mlin, da se prepričata na lastne oči, kaj se nahaja v tem zloglasnem mlinu. Čudne reči! Soba v mlinu je prazna... o žakljih ni duha ne sluha, niti žitnega zrnca ne stakneš tukaj, niti prahu moke ne vidiš na steni, edini okrasek je pajčevina. Spodnja prizemeljska soba kaže ravno tako siromaštvo in zapuščenost... revna postelja, nekaj kosov kruha na stopnjicah, v kotu 3 ali 4 vreče, iz katerih se je raztepel mavec (gips) in bela zemlja... To je bila skrivnost mojstra Kornila! Ta mavec se je sprehajal vsako večer po cesti, da bi rešil mlinu čast, da bi ljudje mislili, da mojster Kornil še vedno pripravlja moko.

S solzami v očeh sta se otroka vrnila in mi naznanila, kar sta videla. Srce mi je pokalo, ko sem to zvedel. Niti minote ne zgubim, marveč še ta trenutek hitim k sosedom, razložim jim na kratko vso stvar, in sklenili smo, takoj brez pomisleka poslati vso pšenico v mlin, kar smo je imeli. Rečeno,

lagal l. 1897., naj se razsajajoči poslanci vržejo iz zbornice na cesto. Ko je glasovanja proti pol 3. uri popoldne bilo konec, naznanja predsednik prihodnjo sejo za četrtek, 19. januarija z današnjim dnevnim redom. Tu pa so se zopet upirali levičarji Kaiser, Pergelt, Schönerer, žid Berner s tovariši na vso moč ter zahtevali, da se mora vladni predlog o dovolitvi vojaških novincev odstaviti z dnevnega reda ter se ima obravnavati edino le o dveh zatožbah ministerstva, ki še niste rešeni. Žid Berner pa je zahteval, da se mora na dnevni red postaviti predlog o odpravi koleka za časnike in prosta prodaja časopisov. Vsi predlogi levičarjev so se zavrgli in ostalo je pri dnevnem redu, kakor ga je določil predsednik.

Položaj je silno zamotan. Nemške naprednjake in narodnjake vodita za vrstico Wolf in Schönerer; a na desnici tudi ni več pravega sporazumljenja. Praški mestni zbor je sklenil z večino 4 glasov, da se odpravi neka Marijina podoba na mestnem trgu ter postavi na onem mestu spomenik v čast krivovercu Husu. Vsled tega so nad mladočeskimi državnimi poslanci razburjeni ne le samo nemški katoliški poslanci, temveč tudi Poljaki in krščanska slovanska narodna zveza. Slovenci ne zaupajo vladi, ker nam ničesar ne stori, da bi se nam Štajercem in Koroščem popravile stare krivice. Vse je toraj nejasno. Govori se, da ministerstvo odstopi in pride na njegovo mesto zopet Gauč in Rinaldini, prijatelji Italjanašev.

Politični ogled.

Nedelavnost državnega zbora. Kakor cenjeni čitatelji lahko razvidijo iz državnozborskega poročila, začeli so nemški poslanci zopet ovirati delovanje državnega zbora z imenskimi glasovanji. Torej imamo zopet obstrukcijo. Gotovo je obstrukcija škodljiva avstrijskim narodom, a na drugi strani tudi ni brez pomena. Višji, odločilni krogi ravno po strastnih nastopih nemških kričarjev v državnem zboru lahko spoznajo, v katerem taboru je Avstrija, v nemškem ali slovanskem. Po obstrukciji bodo Slovani dospeli do večjega upliva in pomena, kar bo za državo le blagonosno. S Slovani bo napočila za Avstrijo doba stroge narodne enakopravnosti, in potem se bo začela tudi doba blagostanja in vseobčnega napredka.

Odločen korak grofa Thuna. Vlada je obljubila Hrvatom gimnazij v Pazinu. Samoumevno, da bo se vsled tega polagoma

storjeno. Kmalu je romala na vrh cela procesija oslov in mul, obloženih s polnimi žaklji žita. Pred odprtimi vrati je sedel mojster Kornil na žaklju maveca ter podpiraje rokama svojo glavo plakal. Vrnivši se, zapazil je namreč, da je nekdo bil v mlinu v njegovi odsotnosti ter iztaknil njegovo skrivnost. «Zdaj pa naj le umrem,» dejal je, kajti mlin je ob svojo čast.

V tem trenutku dospeli so osli na vrh in vsi smo vzdiknili radosti, kakor brhke mlinarice v dobrih časih: Juhé mlinarija! In glej, koliko vreč so nakopičili pred durmi, koliko čilega zrnja so nasipali v kot! Mlinar je debelo gledal in se čudom čudil. Grabil je z rokama bujno pšenico in solze veselja so se mu svetile v meglenih očeh.

«To je zrnje... dajte mi ga pogledat...» dejal je in obrnivši se k nam modroval: «O dobro sem vedel, da bote nosili spet k meni v mlin... vsi ti mlinarji so tatovi. Hitro moram dati svojemu kaj na zob. Pomislite vendar, kako dolgo že ničesar ni dobil v želodec!» S solzami v očeh smo opazovali starčka, kako se je trudil tu in tam, razvezoval vreče, naravnal mlinski kamen... po mlinu se je začela kaditi pšenična moka. Od tega dneva staremu mlinarju nikdar ni manjkalo dela.

Nekega dne pa je zatisnil sivolasi mlinar